

2. Боров Ю.Б. Эстетика. В 2 т. Т.1: Учебное пособие/Ю.Б.Боров. – Смоленск: Русич, 1997. – 576с.
3. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії: Монографія. / І.А.Зязюн. – Черкаси: Вид. від ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
4. Капська А.Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А.Й.Капська, О.В.Безпалько, Р.Х.Вайнола. – К.: Науковий світ, 2001. – 129с.
5. Кримський С.Б. Запити філософських смислів / С.Б.Кримський. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
6. Сисоева С.О. Основи педагогічної творчості / Сисоева С.О. – К.: Міленіум. 2006. – 346 с.
7. Філіпчук Г. Громадянське суспільство: освіта, етнокультура, етнополітика / Г.Філіпчук. – Чернівці, Зелена Буковина, 2002. - 486 с.

References

1. Berdyayev N. Samopoznaniye / N. Berdyayev. – M.: Kniga, 1991.
2. Borev Yu. B. Estetika. V 2 t. T. 1 :Uchebnoe posobie / Yu. B. Borev. – Smolensk :Rusich, 1997. – 576 s.
3. Zyazyun I.A. Filosofiya pedagogichnoyi diyi: Monografiya. / I.A.Zyazyun. – Cherkasi: VID. vid ChNU imeni Bogdana Hmel'nitskogo, 2008. – 608 s.
4. Kapska A.Y. Aktualni problemi sotsialno-pedagogichnoyi roboti (modulniy kurs distantsiynogo navchannya) / A.Y.Kapska, O.V.Bezpalko, R.H.Vaynola. – K.: Naukoviysvit, 2001. – 129s.
5. Krimskiy S.B. Zapiti filosofskih smisliv / S.B.Krimskiy. – K.: Vid. PARAPAN, 2003. – 240 s.
6. Sisoyeva S.O. Osnovi pedagogichnoyi tvorchosti /Sisoyeva S.O. – K.: Milenium. 2006. – 346 s.
7. Filipchuk G. Gromadyanske suspilstvo: osvita, etnokultura, etnopolitika/ G. Filipchuk. - Chernivtsi, Zelena Bukovina, 2002. - 486 s.

In the article creativity is highlighted as a component of pedagogical education and an element of the teacher's personality. The author analyzes the concept of "pedagogical creativity" from the stand point of the individual-creative approach, points to the characteristic features of the creative activity of the future music teacher, defines the principles and pedagogical conditions of the development of creative qualities of the teacher in a heuristic learning environment. Creative personality is considered as an internal manifestation of human uniqueness, individuality, uniqueness and talent. Characteristic features are self-realization, self-management, innovative activity, ability to eliminate external and internal contradictions. Pedagogical creativity is aimed at the creative development of pupils. It is for them a result of solving creative pedagogical tasks.

The author proposes to introduce heuristic didactics as a pedagogical system for the professional training of future music teachers. It is aimed at preparing students for solving creative tasks and making non-standard decisions as well as self-organization, self-management and heuristic amateur activities of students. An effective form of heuristic learning is a system of logical-heuristic training and problem situations.

Keywords: *creative environment, heuristic didactics, creative personality, creative activity, pedagogical creativity, creative pedagogical task.*

УДК 130.123.3:159.954:37.015.31

Чжоу Лянлян

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ЯК ФІЛОСОФСЬКА І ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглядається феномен індивідуальності з позицій філософської та психолого-педагогічних наук. Проаналізовані погляди вітчизняних і зарубіжних вчених стосовно розвитку індивідуальності у різних видах діяльності. Підкреслюється, що у педагогіці поняття «індивідуальність» використовується для позначення найвищого рівня розвитку особистості в

сенсі становлення її яскравої індивідуальності. Розглянута сутність індивідуальності в аспекті педагогіки творчості та визначена її характеристика в умовах музично-педагогічного навчання. Вона представлена унікальним набором творчих якостей, рівнем їх розвиненості, який визначає рівень творчих досягнень і можливостей конкретної людини. Обґрунтовується важливість формування творчої індивідуальності як провідної професійної якості педагога-музиканта, в основі якої лежить емоційно-ціннісне ставлення до творів мистецтва. Зазначається, що залежно від історичної епохи і пануючої в ній філософської та освітньої парадигми розуміння впливу мистецтва на формування особистості радикально змінювалося: від забезпечення єдності фізичної та духовної краси людини в античну епоху до всебічного і гармонійного розвитку усіх сутнісних сил особистості у ХХІ столітті.

Ключові слова: індивідуальність, творчий розвиток, музично-педагогічна підготовка, музично-педагогічна освіта.

Феномен творчої індивідуальності приваблював людей на всіх етапах цивілізації. Для її розвитку важливі природні багатства, науково-технічні революції, обороноздатність держави. Але центральним фактором усіх цих досягнень є людина та її індивідуальний потенціал, який найбільш яскраво проявляється у сфері мистецтва. Набуваючи філософського осмислення у античні часи, розвиваючись і збагачуючись в періоди Середньовіччя, Відродження і Просвітництва, цей феномен з особливою гостротою повстав у ХХ столітті. Індивідуальність людини, її самобутність постійно привертала увагу філософів, соціологів, педагогів, діячів культури і мистецтва. Ця проблема висувала питання, чи може людина стати сама собою, самобутною, унікальною особистістю, створити своє власне життя.

Різноманітні теоретичні питання щодо антропоцентричного світогляду висвітлювалися у роботах таких відомих вчених як Т. Адорно, М. Бердяєв, І. Йоффе, К. Леві-Строс, Т. Манро, А. Моль, Е. Тайлор, В. Соловйов, Г. Спенсер, В. Франкл, А. Швейцер. Їх цікавила проблема відчуження однієї людини від іншої. Вчені вважали закономірним таке становище, коли відбувається порушення і поступове відновлення балансу між матеріальними здобутками суспільства та індивідуальністю кожної людини, в результаті чого створюються якісно нові умови для розвитку індивідуальних проявів людини, для розкриття її творчих можливостей.

Усвідомлюючи людинотворче значення мистецтва, видані педагоги (М. Дрездер, Е. Жак-Далькроз, М. Монтессорі, С. Ферне) розглядали знання у галузі мистецтва і художньо-творчі вміння як можливість людини проявити свої настрої та почуття. Так, педагогічна система Е. Жак-Далькроза спрямовувалася на розвиток в учнів відчуття музичного ритму. На переконання педагога, це допомагало досягати у них координації й точності рухів, а також розвивати увагу і зосередженість. Переконаливою стала думка педагога, що ритмічно-рухові імпровізації під музику дозволяють учням «висловлювати себе» мовою жестів, розвивають їх музичні, хореографічні й творчі здібності [7].

Долучилися до обговорення цієї проблеми й відомі композитори. Зокрема угорський композитор і педагог З. Кодаї розробив власну систему художньо-творчого розвитку учнів на матеріалі угорської народної пісні. Від використовував її самобутні інтонації для створення учнями власних музичних прикладів під час колективної музично-творчої діяльності і домашнього музикування. [9, 54].

Натомість австрійський композитор К. Орф бачив можливості художньо-творчого розвитку учнів у навчанні гри на елементарних музичних інструментах, за допомогою яких педагог розвивав у них уяву і фантазію, формував уміння імпровізувати та створювати художні композиції. У передмові до свого знаменитого посібника «Шульверк» він писав: «Ким би не стала надалі дитина – музикантом чи лікарем, ученим чи робітником, - завдання педагога – виховати у ній творче начало і творче мислення» [14, 28].

Розглядаючи проблему формування індивідуальності особистості засобами мистецтва, не можна обминути досвід, накопичений педагогами вальдорфської школи. В основу їх педагогічної концепції був покладений принцип художньої образності, який орієнтував педагогів на формування в учнів здатності до емоційно-почуттєвого і образного сприймання, переживання і осягнення краси оточуючого світу, У зв'язку з цим увесь

навчальний процес школи спрямовувався на поглиблене вивчення мистецьких дисциплін і художніх ремесел, багато з яких ніколи в традиційних школах не вивчалися, наприклад, евритмія (ритміка), малювання форм, історія мистецтва, сучасні дизайнерські технології тощо. Крім того, елементи художньої творчості, зокрема малювання і живопис, запроваджувалися під час вивчення граматики, читання і навіть точних наук. На думку педагогів, образотворчість, особливо робота з кольором, сприяє розвитку в учнів кольорового відчуття і стає засобом гармонізації їхнього душевного життя.

Значну увагу мистецькій освіті як умови формування творчої індивідуальності людини приділяли в інших навчальних закладах зарубіжжя. Підтримуючи позицію академіка І. Зязюна, стосовно того, що розвитку особистості засобами мистецтва особливого значення приділяється у двох державах: Японії та Франції, розглянемо особливості їх освіти. Так, характерною рисою початкової та середньої школи в Японії є постійна увага до творчого розвитку кожного учня. Тому 25 % навчальних дисциплін у школі відводяться заняттям з музики, малювання, опануванню промисловим ремеслом. Навіть вивчення грамоти у японців набуває мистецького характеру, оскільки їх ієрогліфічна писемність є, за характеристикою Л. Пашко, «художньою мініатюрою абстрактного характеру із закодованою символікою». [10].

Цікаво, що в японській школі оволодіння музичною грамотою є обов'язковим, а навчальний день починається з хорового виконання японського національного гімну. В результаті постійної уваги до хорового співу під час вступу у вищий навчальний заклад абітурієнти мають знати понад 300 японських народних пісень, що перевіряється через індивідуальне тестування абітурієнтів.

Серйозна увага до естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва проявляється в тому, що в школі учні отримують дуже потужну кольорознавчу підготовку. Вони можуть безпомилково розрізняти 270-300 кольорів та їх відтінків, отримуючи в цьому процесі різноманітні знання і уміння.

Крім того, підтримуючи національну традицію, педагоги приділяють значну увагу естетичному і моральному вихованню школярів. Зокрема це проявляється у милуванні красою сакури під час її цвітіння, в тому, що дівчата обов'язково вивчають мистецтво ікебани як обов'язкового атрибуту кожної японської хати. Отже, важливим завданням японської школи є «виховання у душі поваги до людської гідності, розвиток прагнення до збереження і примноження культури, багатой індивідуальностями» [6. 99].

Натомість освітня система Франції характеризується тим, що в цій країні на державному рівні підтримується артистичне виховання учнів і студентів, спрямоване на розвиток особистості. Логіка такого виховання полягає в тому, що почуття, сформовані мистецтвом, стають найважливішим складником світогляду і переконань особистості. Розвинуті таким чином якості визначають професіоналізм людини, який згодом проявляється у будь-якій професійній, науковій і творчій діяльності.

За визначенням дослідниці Л.І Зязюн, ефективність артистичного виховання у цій країні зумовлюється оптимальним врахуванням загальних тенденцій теорії і практики професійного становлення особистості та використанням мистецьких надбань з метою: розвитку здібностей учнів до творчої експресії відчуття творчості; сприяння усвідомлення ними особистісної незалежності та індивідуальності; урівноваження їхньої розумових і почуттєвих можливостей; формування вмінь орієнтації та дотриманні естетичних і етичних норм, визначених сучасним суспільством; підготовка кожної особистості до виконання громадського обов'язку [5].

Особливістю французької системи освіти є й те, що вона ґрунтується на принципах встановлення прозорих зв'язків між освітньою і мистецько-культурними сферами, поєднанням творчих зусиль педагогів і діячів мистецтва, створенням майданчиків для мистецько-культурної практики учнів [2].

У цьому напрямку при загальноосвітніх навчальних закладах постійно функціонують майстерні професійних художників, до яких можуть приходити учні, аби опанувати різні художні техніки. Такі державні заходи, на думку керівників освіти, сприятимуть перетворенню Франції на «творчу і світлу країну», яка матиме виняткову національну культуру та виховання.

В українській педагогіці радянського періоду ідеї використання мистецтва для формування індивідуальності особистості розвивалися такими педагогами як В. Верховинець, М. Леонтович, А. Макаренко, В. Сухомлинський, Б. Яворський та ін. Прагнучи побудувати «школу праці, свободи і радості», вони вбачали одну з найголовніших умов її створення у забезпеченні єдності естетичного виховання з творчим розвитком особистості. Так, Б. Яворський наголошував, що цінність освіти полягає в оволодінні учнями мовою мистецтва, розвитку їх творчих здібностей та здатності до імпровізації, формуванні самостійного творчого мислення. При цьому художньо-естетичну творчість вчений і педагог розглядав у єдності її чотирьох видів: музичної, художньо-ілюстративної, рухової та вербально-перцептивної.

Відповідно педагог поділяв процес залучення учнів до творчості за чотирма етапами:

1) накопичення естетичних вражень та емоцій під впливом різних видів мистецтва;
2) спонтанне виявлення творчого начала у зорових, сенсорних, моторних та вербальних спрямуваннях з наступним усвідомленням цих реакцій;

3) поглиблення асоціацій і створення на їх основі колективних (а іноді індивідуальних) імпровізацій;

- рухових - диригування, пластичне інтонування, в якому за допомогою рухів передаються компоненти музичної мови;

- музичних - індивідуальна і колективна вокальна імпровізація музики, інструментування творів для дитячого оркестру, музикування;

- літературних - виявлення зв'язку музичного образу з літературним або поетичним, добір художніх творів до музики, власна розповідь про музичний твір;

- образотворчих - вільний спонтанний малюнок музики або свого настрою, створеного нею; графічне зображення музичної теми, архітектурної форми; підбір зображально-живописного матеріалу до образної структури твору; оформлення музичних спектаклів; створення костюмів і декорацій тощо.

4) вільні прояви дитячої фантазії у перших спробах побудови власних композицій, в яких відбиваються художні враження вихованців (літературні, музичні, художні пластичні тощо);

5) творче самовираження у вокально-хоровому виконавстві та власній музичній творчості: написання мелодій, пісень, п'єс, варіацій тощо) [8].

Багато уваги творчій музичній діяльності приділяв учень Б. Яворського М. Леонтович. Він намагався розвинути музично-творчі здібності своїх вихованців, прилучаючи їх до самостійної музичної творчості та зацікавленого опанування музичного мистецтва. Його учні створювали, записували нотами власні мелодії на запропонований текст, робили обробки народних пісень і створювали до них ритмічний супровід. Отже, за висновком дослідника творчості композитора А. Завальнюка, М. Леонтович прагнув надати вихованцям можливість вільно виявляти свою фантазію, яка є спонукою для розвитку всього комплексу їх музикальності [4].

В іншому ракурсі розглядав цю проблему педагог-митець В. Верховинець. Він був переконаний, що людина не завжди знає свій талант, а тому важливо залучати її до художньої творчості з метою виявлення та збудження «сплячих» творчих сил. Педагог надавав провідного значення виховному і розвивальному впливу інтегрованих дитячих мистецьких ігор та драматизації, пояснюючи це тим, що різноманітність художньої ігрової діяльності, варіативність особистісного прояву надає можливість кожній дитині вільного творчого розвитку, забезпечує «всебічне виховання її молоденького тіла, розуму та індивідуальних здібностей». У результаті своєї науково-педагогічної діяльності педагог-митець виділив головні функції театралізованих ігор, а саме: оздоровчу (фізичне загартування учасників), мотиваційну (стимулювання їхньої ініціативи, фантазії. Образної уяви, творчості); розвивальну (гармонійний розвиток інтелектуальних, емоційних та вольових якостей особистості); естетичну (отримання естетичних почуттів, радості, естетичного сприймання); виховну (виховання моральних якостей, самостійності, рішучості, ствердження товариських взаємин в колективі, реалізації потреби у співробітництві); формувальну (формування вмінь самоконтролю й саморегуляції, доброзичливості, працьовитості, охайності тощо); психологічної корекції (здійснення психотерапевтичного впливу на вихованців шляхом позитивних емоцій). [1, 23].

Творенням естетичного поля освітньої діяльності пронизана уся педагогіка В. Сухомлинського. Його педагогічна концепція ґрунтується на твердженні, що мистецтво є незамінним чинником естетичного виховання учня як особистості й громадянина. Він намагався використовувати різноманітні художньо-педагогічні засоби, аби пробудити в кожному учневі художника, розкрити його таланти. «Творчість дітей, - зазначав В. Сухомлинський, - це глибока своєрідна сфера їхнього духовного життя, самовираження й самоствердження, я якому яскраво розвивається індивідуальна самобутність кожної дитини. Цю самобутність неможливо охопити певними правилами, єдиними і обов'язковими для усіх». Узагальнюючи свої погляди, педагог надав власне оригінальне визначення категорії «творчість». На його думку, "творчість – це діяльність, в яку людина ніби вкладає частину своєї душі; чим більше вкладає, тим більшою стає сама" [13].

Необхідно зазначити, що проблема творчої індивідуальності людини стала предметом дослідження сучасних психологів та педагогів. Так, В. Романець розробив модель розгортання творчих можливостей людини від раннього дитинства до зрілого віку. Вчений вважає, що саме у творчості відбувається формування людини і саме через творчість виявляється її неповторна індивідуальність. Згідно з позицією дослідника, найважливішою передумовою творчості є деструктивна діяльність. За її допомогою людина пізнає міру піддатливості оточуючого світу предметів, явищ, подій. В. Романець вказує на такі особливості творчості:

- 1) творчість передбачає наявність яскраво вираженої самоорганізації особистості;
- 2) у творчості виявляється її найважливіша функція – комунікативність, адже автор твору призначає його іншим людям (у ньому митець виражає певну ідею і хоче передати її іншій людині);
- 3) аксіологічний (ціннісний) аспект творчості – поза ціннісним аспектом творчість втрачає сенс; цінність творчості полягає у позитивній продуктивності творця;
- 4) причина зумовленості творчості полягає у творчій діяльності, оскільки людина прагне реалізувати свою свободу.

Інший український психолог, В. Моляко, є автором концепції формування творчої особистості та реалізації її творчого потенціалу. Під творчістю науковець розуміє процес, в якому суб'єктивно переживається щось нове. Зокрема він підкреслює, що творчість – це "процес створення, відкриття будь-чого нового, раніше для цього конкретного суб'єкта невідомого". Творчий потенціал вчений розглядає в якості інтегративної властивості особистості, котра характеризує міру можливостей здійснювати творчу діяльність, готовність та здатність до творчої самореалізації й саморозвитку. Згідно з положеннями вченого, на сучасному етапі розвитку освіти важливою є не лише художня, наукова, технічна творчість, а й творчість у щоденному житті та професійній діяльності (оволодіння творчими вміннями, стратегіями і тактиками як інструменту діяльності). Отже, психотехнології навчання творчості, творчий тренінг необхідно інтенсивно впроваджувати у повсякденне життя та підготовку фахівців.

Розглядаючи цю проблему в педагогічній площині, вчені (В. Дружинін, Дж. Доллард, І. Зязюн, Н. Кичук, О. Лук, Р. Мей, В. Розанов, К. Роджерс, Л. Сохань, С. Сисоєва, А. Хуторської) зазначають, що творчість є проявом індивідуальності людини. Вона завжди пов'язана з діяльністю, під час якої створюється щось нове, неповторне і оригінальне. Цей процес протікає в умовах взаємодії особистості (або її внутрішнього світу) та навколишньої дійсності. При цьому зміни відбуваються як у цій дійсності, так і в особистості.

У педагогіці поняття «індивідуальність» використовується для позначення найвищого рівня розвитку особистості в сенсі становлення її як яскравої індивідуальності. Тому індивідуальність – це «особистість найвищого рангу, яка є своєрідною і неповторною, складною і багатовимірною», людина, яка характеризується з боку своїх соціально значущих відмінностей від інших людей [11].

У цьому контексті О. Гребенюк визначає педагогіку індивідуальності як міждисциплінарну галузь педагогічної науки, що охоплює проблеми психології (закономірності й механізми розвитку індивідуальності) та педагогіки (управління

розвитком індивідуальності, засоби і умови її формування) і забезпечує ефективне застосування теоретичних принципів психології у професійно-педагогічній практиці розвитку і саморозвитку індивідуально-психологічних, соціально-психологічних, творчих і професійних якостей особистості [3, 9-11].

Розглядаючи сутність індивідуальності в аспекті педагогіки творчості, С. Сисоева зазначає, що кожна людина – це неповторна індивідуальність, і тому вона характеризується своїм унікальним набором творчих якостей, рівнем їх розвиненості, який і буде визначати рівень творчих досягнень і можливостей конкретної людини [12, 142]. У зв'язку з цим дослідниця виділяє такі завдання педагога:

- 1) відшукати у кожному своєму учневі чи студентові родзинку;
- 2) показати йому, в чому його сильні і слабкі сторони;
- 3) запустити механізм саморозвитку його індивідуальності;
- 4) допомагати і підтримувати у його сходженні до власної індивідуальності, забезпечуючи йому свободу і стимулюючи його життєтворчість.

Разом з тим, вчена справедливо зазначає: для того, щоб виконати ці завдання, педагог сам має бути яскравою індивідуальністю.

Підводячи підсумки стислого філософського та історико-педагогічного аналізу світових підходів до використання мистецтва у розвитку індивідуальності можна зазначити, що залежно від історичної епохи і пануючої в ній філософської та освітньої парадигми розуміння впливу мистецтва на формування особистості радикально змінювалося: від забезпечення єдності фізичної та духовної краси людини в античну епоху, її гармонії з Божественним духом у часи Середньовіччя, возвеличення людини до Бога у період Ренесансу, злагодженості механізмів тіла і душі у добу Просвітництва - до всебічного і гармонійного розвитку усіх сутнісних сил особистості у XXI столітті.

Література

1. Верховинець В.М. Весняночка: ігри з піснями для дітей дошкільного і мол. шк.. віку. – 5-те видання. –К.: Музична Україна, 1989, - 343 с.
2. Волинець Л. Мистецька освіта у школах Франції / Мистецька освіта. – 2003. -№ 1. – С 61-63 .
3. Гребенюк О. С. Педагогіка індивідуальності. – Калининград. -1995. 561 с.
4. Завальнюк А. Микола Леонтович: дослідження, документи, листи. – Вінниця: «Поділля 2000», -2002, -256 с.
- 5.Зязюн Л. І. Виховання мистецтвом у системі освіти Франції // Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти. – Чернівці:Зелена Буковина, 2005.
6. Капранова В.А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учеб. пособие. – Мн.: Новое знание, 2004. – 322 с
7. Куц В., Фролкин В. Предмет «Ритмика» в музыкальном воспитании // Художественное воспитание подрастающего поколения: проблемы и перспективы. – Новосибирск, 1998. – С. 201.
8. Морозова С.Н. Основные направления и приемы развития детского творчества в педагогической деятельности Б. Яворского и его учеников / Из истории музыкального воспитания / Сост. О. Апраксина. – М.: Просвещение . – 1990. – 207 с.
9. Музыкальное воспитание в Венгрии / Ред. сост. Л. Баренбойм. –М.: 1983.
10. Пашко Л.Ф. , Шебеліст Ю.В. Творчість В. О. Сухомлинського і японська педагогіка //Теорія і практика сучасного естетичного виховання у контексті педагогічної спадщини В. Сухомлинського. Зб. Наук. Праць. –Полтава. – 1998. – 106 с.
11. Большой психол. словарь. – АСТ-Москва; Прайм-Еврознак. – 2008, с.136
12. Сисоева С. Основи педагогічної творчості. – К., Мілленіум, 2006. – 346 с.
13. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 3 х т.- К.: Рідна школа. – 1977. – т. 3. – 279 с.
14. Элементарное музыкальное воспитание по системе Карла Орфа / Ред. сост. Л. Баренбойм. – М.: 1978.

References

1. Verkhovynets V.M. Vesnyanochka: ihry z pisnyamy dlya ditey doshkilnoho i mol. shk.. viku. – 5-te vydannya. – K.: Muzychna Ukrayina, 1989, - 343 s.
2. Volynets L. Mystetska osvita u shkolakh Frantsiyi / Mystetska osvita. – 2003. -№ 1. – S. 61-63 .
3. Hrebenyuk O. S. Pedahohyka yndyvydualnosti. – Kalynyhrad. -1995. 561 s .
4. Zavalnyuk A. Mykola Leontovych: doslidzhennya, dokumenty, lysty. – Vinnytsya: «Podillya 2000», -2002, -256 s.
5. Zyazyun L. I. Vykhovannya mystetstvom u systemi osvity Frantsiyi // Teoretychni ta metodychni zasady nepererвної mystets`koyi osvity. – Chernivtsi: Zelena Bukovyna, 2005.
6. Kapranova V.A. Sravnytel'naya pedahohika. Shkola i obrazovanye za rubezhom: ucheb. posobyе. – Mn.: Novoe znanye, 2004. – 322 s
7. Kushch V., Frolkyn V. Predmet «Rytmyka» v muzykalnom vospytanyy // Khudozhestvennoe vospytanye podrastayushchego pokolenyya: problemy y perspektyvy. – Novosybyrsk, 1998. – S. 201.
8. Morozova S.N. Osnovnye napravlenyya y pryemy razvytyya det'skoho tvorchestva v pedahohycheskoy deyatelnosti B. Yavorskoho y eho uchenykov / Yz ystoryy muzykalnoho vospytanyya / Sost. O. Apraksyna. – M.: Prosveshchentye . – 1990. –207 s.
9. Muzykalnoe vospytanye v Venhyy / Red. sost. L. Barenboym. –M.: 1983.
10. Pashko L.F. , Shebelist Yu.V. Tvorchist V. O. Sukhomlynskoho i yaponska pedahohika // Teoriya i praktyka suchasnoho estetychnoho vykhovannya u konteksti pedahohichnoyi spadshchyny V. Sukhomlynskoho. Zb. Nakuk. Prats. –Poltava. – 1998. – 106 s.
11. Bolshoy psikhol. slovar. – AST-Moskva; Praym-Evroznak. – 2008, s.136
12. Sysoyeva S. Osnovy pedahohichnoyi tvorchosti. – K., Millyenium, 2006. – 346 s.
13. Sukhomlynsky V. Sertse viddyayu dityam // Sukhomlynsky V.O. Vybrani tvory: v 3-kh t.- K.: Ridna shkola. – 1977. – t. 3. – 279 s.
14. Elementaroe muzykalnoe vospytanye po systeme Karla Orfa / Red. sost. L. Barenboym. – M.: 1978.

The article deals with the phenomenon of individuality from the standpoint of philosophical and psycho-pedagogical sciences. The views of domestic and foreign scientists on the development of individuality in different types of activities are analyzed. It is emphasized that in pedagogy the concept of "individuality" is used to indicate the highest level of personality development in the sense of becoming its bright individuality. The essence of individuality in the aspect of pedagogy of creativity is considered and its characteristic in the conditions of musical-pedagogical study is determined. It is represented by a unique set of creative qualities, the level of their development, which determines the level of creative achievements and opportunities of a particular person. The importance of forming a creative individuality as the leading professional quality of a music teacher, based on the emotional and value attitude to works of art, is substantiated.

It is noted that depending on the historical period and the dominant philosophical and educational paradigm in it, the understanding of the influence of art on the formation of personality radically changed: from the provision of the unity of the physical and spiritual beauty of man in the antique era to the full and harmonious development of all the essential forces of personality in the twenty-first century.

Keywords: individuality, creative development, musical-pedagogical preparation, musical-pedagogical education.